

Щодо внутрішніх чинників, то, перш за все, слід відмітити особистісні якості учня, рівень його комунікабельності, ініціативність і т. ін.

Для підтвердження цього висновку було проведено статистичну обробку результатів діагностування україномовної діалогової компетентності в учнів 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, отриманих на констатувальному й контрольному етапах експерименту.

Список використаних джерел та літератури:

1. Чулкова А. В. Методика обучения диалогической речи детей дошкольного возраста : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / А. В. Чулкова. – Одеса, 1994. – 24 с.
2. Палихата Е. Я. Культура діалогічного мовленнєвого спілкування / Е. Я. Палихата. – Тернопіль, 2003. – 192 с.
3. Ляшкевич А. І. Наступність і перспективність формування діалогічного мовлення учнів початкових і 5 кл. з/о школи : автореф. дис...канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / А. І. Ляшкевич. – Х., 2003. – 20 с.
4. Черненко Н. М. Підготовка майбутніх менеджерів до діалогової комунікації в системі післядипломної освіти : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Н. М. Черненко. – Одеса, 2005. – 20 с.

Аннотація

М.А.Грудок-Костюшко

Характеристика урвней сформированности украиноязычной диалоговой компетентности у учащихся 10-11 классов общеобразовательных школ

В статье представлена характеристика урвней сформированности украиноязычной диалоговой компетентности у учащихся 10-11 классов общеобразовательных школ, презентованы внешние и внутренние факторы, влияющие на эффективность формирования украиноязычной диалоговой компетентности.

Ключевые слова: *украиноязычная диалоговая компетентность, критерии, показатели, внешние и внутренние факторы.*

Summary

M.O.Hrudok-Kostiushko

Characteristic of Levels of Forming of Ukrainian-Speaking Dialogue Competence of the Pupils of 10-11 Forms of General Schools

Characteristic of levels of forming of Ukrainian-speaking dialogue competence of the pupils of 10-11 forms of general schools is offered in the article, external and internal factors, influencing the effectiveness of forming of Ukrainian-speaking dialogue competence are presented.

Key words: *Ukrainian dialogue competence, criteria, indicators, internal and external factors.*

Дата надходження статті: „16” березня 2012 р.

УДК 371.14

Н.Ю.ДАВИДЮК,
старший викладач
(м.Рівне)

Модель розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів

У статті подано опис моделі розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті, акцентується увага на змістовій характеристиці структурних компонентів моделі.

Ключові слова: *модель розвитку професійної компетентності, компоненти моделі, методисти позашкільних навчальних закладів.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Розвиток професійної компетентності педагогів – пріоритетне завдання інститутів післядипломної педагогічної освіти. Його вирішення пов'язане з оновленням знань і вмінь педагогів, враховуючи вимоги сьогодення, формуванням у них потреби в особистісному та професійному вдосконаленні. У зв'язку із цим виникла потреба в розробці оптимальних моделей розвитку професійної компетентності спеціалістів, які б враховували специфіку навчання дорослих людей, наявність у них певного рівня освіти та досвіду практичної діяльності.

Метод педагогічного моделювання дозволяє відтворити цілісність об'єкта, який вивчається, його структуру, взаємозв'язки між компонентами, що сприяє всебічному вивченню змодельованого явища чи процесу та узагальненню отриманих результатів.

Модель (фр. *modele* – зразок) – уявна або матеріально-реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта [4].

Аналіз досліджень і публікацій... У наукових роботах Є.М.Бачинської, В.В.Дивака, В.І.Саюк, Л.І.Шевчук метод моделювання використовувався з метою дослідження сутнісних характеристик професійної компетентності фахівців, однак він є ефективним також при вивченні процесів, які пов'язані із становленням фахівців, розвитком їх компетентності, про що засвідчують дослідження Л.Е.Бекірової, О.І.Гури, М.В.Єлькіна, С.С.Ізбаш, С.М.Мартиненко.

Формулювання цілей статті... У нашому дослідженні ми зосередили увагу на розробці моделі процесу розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті.

Виклад основного матеріалу... Звернення до енциклопедичних джерел дозволило нам з'ясувати, що розвиток – це необоротна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів [8, с.561]. Розуміючи процес розвитку як „процес якісних змін у людині, що знаменує перехід від простого до складного, від нижчого до вищого, який відрізняється від процесу навчання тим, що не передбачає нагромадження інформації, а визначає перебудову і вдосконалення „функцій і якостей” людини” [1, с.6], розглядатимемо процес розвитку професійної компетентності методиста ПНЗ як цілеспрямований процес якісних змін у його професійних знаннях, уміннях, мотивах, особистісних якостях.

Розроблена нами модель розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів містить такі складові: цілепокладання, конструктивну та результативну.

Складову *цілепокладання* формує соціальне замовлення, мета та завдання.

У процесі цілепокладання ми виходили з позиції Д.Г.Левітеса про те, що існують два джерела змісту освіти: один це зовнішній у вигляді вимог соціального замовлення, другий – сам фахівець [5, с.120]. Отже, передумовами конструювання змісту розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ стають цілі, які задаються нормативно, у вигляді вимог до закладів післядипломної педагогічної освіти, професійної діяльності методистів позашкільних навчальних закладів та ті, які ставить перед собою сам фахівець.

Розглянемо соціальне замовлення для суб'єктів освітньої діяльності на трьох рівнях: особистісному, законодавчо-нормативному, методологічному.

М.Т.Громкова, визначаючи соціальне замовлення для системи освіти, пропонує „...усвідомлювати соціальне замовлення як готовність дорослих бачити і вирішувати існуючі у суспільстві проблеми як свої власні” [2, с.57]. Такий рівень розгляду проблеми соціального замовлення дозволить нам спрямувати зусилля на допомогу методистам в узгодженні зовнішніх вимог до професійної діяльності з його власними цілями, що є передумовою набуття професійної компетентності, яка допоможе не тільки орієнтуватись у постійно змінюваних умовах професійної діяльності, а й сприятиме самореалізації.

Державне регулювання діяльності суб'єктів позашкільної освіти та визначення вимог до їх професійної компетентності здійснюється на законодавчо-нормативному рівні у Законі України „Про позашкільну освіту”, Концепції про позашкільну освіту і виховання, Положенні про позашкільний навчальний заклад, Концепції Державної цільової програми розвитку позашкільної освіти до 2014 року, Державній цільовій програмі розвитку позашкільної освіти до 2014 року, що дозволяє визначити державну стратегію щодо реалізації позашкільної освіти та вимоги до її кадрового забезпечення.

Як зазначає Р.А.Науменко „...однією з актуальних проблем, яка визначає державну стратегію регулювання розвитку позашкільної освіти, з метою її удосконалення, є забезпечення закладів позашкільної освіти компетентними спеціалістами, здатними вирішувати завдання на високому професійному рівні” [6, с.41-45].

Для того, щоб методисти позашкільних навчальних закладів були здатні ефективно реалізувати покладені на них завдання, необхідною є розробка ефективної системи їх післядипломної педагогічної освіти, що дозволить вирішити проблему розвитку їх професійної компетентності педагогічними засобами. Визначені завдання повністю узгоджуються із соціальною місією, яка покладається на заклади післядипломної педагогічної освіти низкою законодавчих та нормативних документів – забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних працівників, їх підготовку до професійної діяльності в умовах модернізації освіти, впровадження інновацій.

Враховуючи вищезазначене, сутність соціального замовленням методологічного рівня – подолати протиріччя між державним замовленням на висококваліфіковані методичні кадри позашкільних закладів та реальною практикою їх підготовки в післядипломній педагогічній освіті, запропонувавши науково обґрунтовану модель розвитку їх професійної компетентності.

Мета моделі – ідеальне відображення процесу розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті для досягнення прогнозованого результату.

Визначена мета конкретизується в наступних *завданнях*:

– розвиток мотивації методистів позашкільних навчальних закладів до професійної компетентності;

- поглиблення, систематизація, оновлення знань, умінь, навичок, необхідних для професійної діяльності;
- набуття методистами досвіду застосування набутих знань, умінь, навичок у професійних ситуаціях;
- створення умов для розвитку особистісних якостей методистів.

Наступною складовою моделі є *конструктивна*, до складу якої входять принципи, психолого-педагогічні умови, Комплексна програма розвитку професійної компетентності (зміст, форми, методи, прийоми розвитку професійної компетентності).

Визначимо принципи, на яких буде базуватись розроблена модель. Під принципами процесу розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ будемо розуміти вихідні положення, які визначають різні аспекти цього процесу.

Виокремимо такі принципи: гуманізації, цілеспрямованості, системності, зв'язку із змістом професійної діяльності, активності суб'єктів розвитку професійної компетентності, варіативності, неперервності, інноваційності, принцип рефлексивного оцінювання власної діяльності та дослідницько-пошукової орієнтації змісту діяльності.

Серед психолого-педагогічних умов, які підпорядковуються визначеним принципам, необхідно виділити наступні: врахування факторів розвитку мотиваційної сфери особистості, створення умов для систематизації, оновлення методистами знань, умінь, навичок, залучення методистів до інноваційної діяльності, спрямування методистів до професійної рефлексії, самоосвіти та саморозвитку, варіативність у використанні дібраних форм та методів, розробленість цілісної дидактичної системи з розвитку професійної компетентності, розробленість методичного супроводу розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ.

Під факторами розвитку мотиваційної сфери особистості розуміємо сукупність зовнішніх та внутрішніх спонукальних факторів поведінки, що визначають, спрямовують, а також регулюють процес розвитку професійної компетентності методистів позашкільних закладів відносно змісту його професійної діяльності.

Враховуючи складність і тривалість процесу розвитку мотивації, ми зосередили увагу на використанні факторів розвитку мотиваційної сфери особистості, обґрунтовані у дослідженнях С.С.Занюка, В.А.Климчука, В.А.Семиченко.

Створення умов для систематизації, оновлення методистами знань, умінь, навичок.

Оскільки методисти позашкільних навчальних закладів є фахівцями з вищою педагогічною освітою, то відповідно вони володіють певною системою психолого-педагогічних знань. Тому розгляд проблеми набуття знань, умінь (навичок) лежить у площині систематизації, поглиблення, оновлення наявних знань.

Знання є основою формування умінь та навичок. Їх існування та формування розглядаємо у комплексі, тому що знання не можуть існувати без умінь та навичок і навпаки, уміння та навички без знань.

Залучення методистів до інноваційної діяльності.

Ідея безперервності освіти орієнтує на вибір таких способів розвитку професійної компетентності фахівця, які спрямовують його активність не на рівні дій і операцій, а на рівні діяльності, коли ціль підкріплюється мотивом та існує можливість вибору.

І.М.Дичківська визначає інноваційну педагогічну діяльність як таку, що заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямовану педагогічну діяльність, орієнтовану на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [3, с.248].

Спираючись на дослідження М.П.Горчакової-Сибірської, І.М.Дичківської, М.В.Кларіна, І.А.Колесникової, Д.Г.Левітеса, В.В.Химинця основними способами залучення методистів позашкільних навчальних закладів до інноваційної діяльності визначаємо дослідницьку та проектну діяльність. Спільною є позиція учених щодо розвиваючого потенціалу діяльності, яка має дослідницьку, проекту сутність, оскільки вона допомагає набутти особистості досвіду розв'язування проблем, які не мають готового розв'язку.

Спрямування методистів до професійної рефлексії, самоосвіти та саморозвитку.

У довідковій літературі [7, с.206] педагогічна рефлексія визначається як здатність педагога до аналізу своєї діяльності, переосмислення засад її здійснення, своїх професійних дій.

Аналіз праць О.О.Бодальова, В.О.Сластьоніна, Г.П.Щедровицького дозволив нам з'ясувати, що рефлексія розглядається, по-перше, як засіб пізнання людиною свого внутрішнього світу, по-друге, як усвідомлення своїх дій в процесі виконання певної діяльності, що визначає спрямованість рефлексії. Рефлексія є основою для самоосвіти та саморозвитку методистів.

Варіативність використання форм та методів розвитку професійної компетентності.

При виборі форм процесу розвитку професійної компетентності методистів позашкільних

навчальних закладів спиралась на дослідження І.П.Жерносека, який виокремив такі форми науково-методичної роботи як індивідуальні, групові, масові. Така ж класифікація форм подається у дослідженні Н.Г.Протасової, яка досліджує навчальний процес післядипломної педагогічної освіти.

Спіраючись на дослідження М.О.Данилова, Б.П.Єсіпова, О.І.Пометун, М.М.Скаткіна, в основу формування комплексу методів поклали ідею залежності методів від дидактичних завдань, що реалізуються на певному етапі навчання.

Враховувши всі зазначені положення та співвідніси їх із етапами процесу розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ, ми виокремили такий комплекс методів та прийомів: методи та прийоми мотивації розвитку професійної компетентності, методи та прийоми систематизації, поглиблення знань методистів ПНЗ, формування умінь та навичок; методи формування досвіду пошукової активності, методи оцінювання, самооцінювання та корекції.

Розробленість цілісної дидактичної системи з розвитку професійної компетентності.

Підтримуючи дослідників А.Й.Капську, В.А.Климчука, Л.Г.Кондратову, Л.М.Мітіну, Л.Я.Набоку, В.І.Саюк, М.І.Скрипник, які спрямували свої наукові пошуки на розробку дидактичних систем у формі програми, визначаємо *Комплексу програму розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ як дидактичну систему, яка складається з таких компонентів: мета, зміст, методи, організаційні форми, результати та спрямована на розвиток професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті.*

Розробленість методичного супроводу розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ.

Ми погоджуємось із В.І.Пуцовим, Т.М.Сорочан, В.В.Химинцем, які розглядають науково-методичний супровід як професійну взаємодію суб'єктів освітньої діяльності, яка має ознаки технології післядипломної педагогічної освіти.

Реалізацію науково-методичного супроводу розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів ми пов'язуємо із фасилітативним характером взаємодії суб'єктів післядипломної освіти.

При побудові цілісної системи науково-методичного супроводу важливим є врахування взаємодії інститутів післядипломної педагогічної освіти і районних (міських) методичних кабінетів (центрів) у розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів.

Реалізація визначених організаційно-педагогічних умов сприяє розвитку цілісної структури професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів та окремих її компонентів, сформованість яких дозволяє встановити відповідні критерії та рівні.

Комплексна реалізація визначених нами психолого-педагогічних умов розвитку професійної компетентності передбачає їх взаємозв'язок, взаємодію та взаємозалежність, яка виявляється у процесі реалізації *Комплексної програми розвитку професійної компетентності.*

Мета Комплексної програми – забезпечити практичну реалізацію цілісного дидактичного процесу з розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті.

Зміст Комплексної програми пов'язаний із професійною діяльністю методистів, відповідає структурі їх професійної компетентності та реалізується відповідно до визначених етапів: цілемотиваційний, систематизації, поглиблення, оновлення наявних знань, формування умінь, навичок, інноваційно-діяльнісний, контроль-корекційний.

Визначення комплексу методів та організаційних форм, які застосовуються у програмі здійснюється на основі врахування принципів, психолого-педагогічних умов процесу розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті.

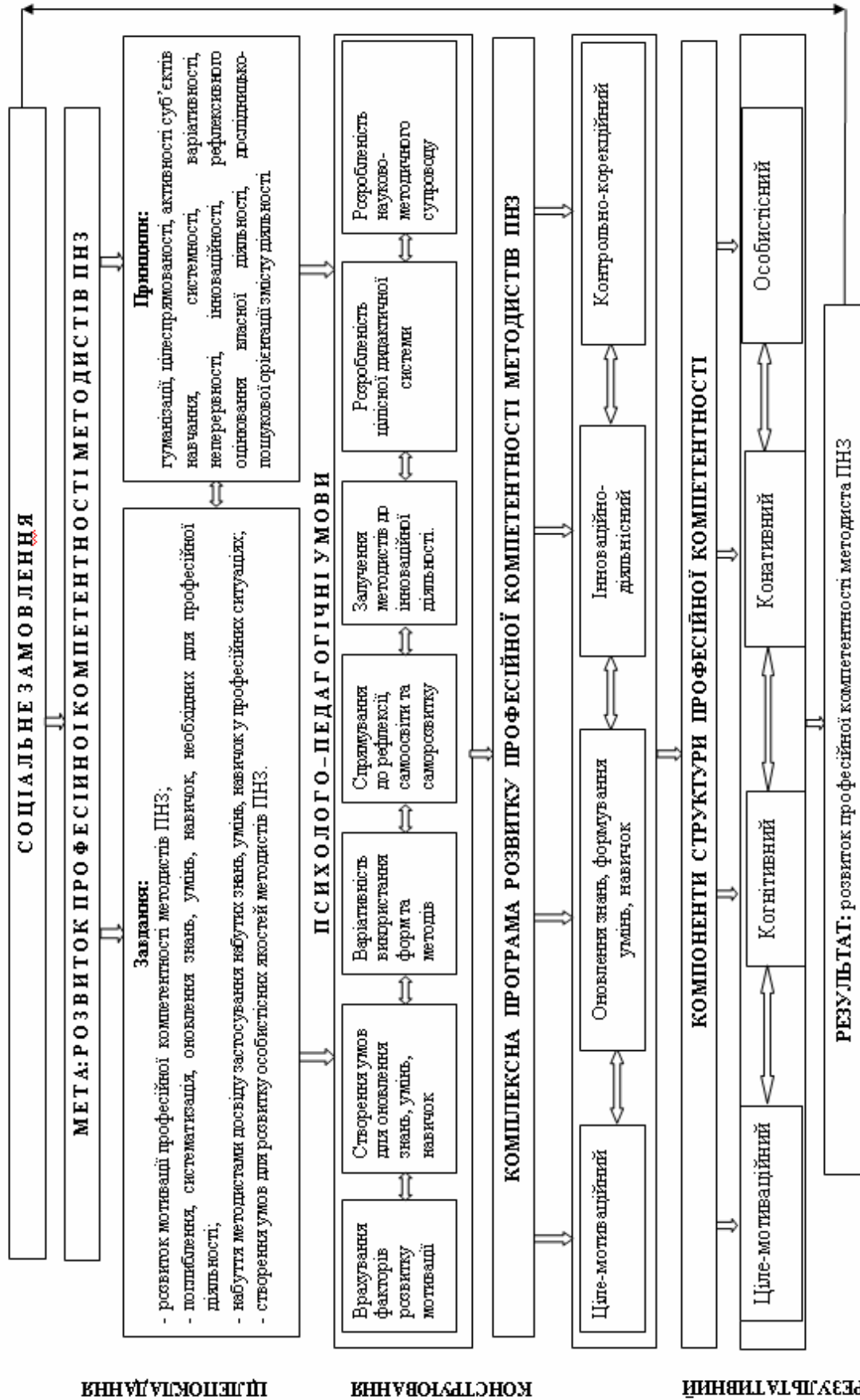
Очікуваний результат реалізації програми – дібраний зміст, методи, організаційні форми детермінують розвиток професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів, який виявляється у якісних змінах *компонентів структури професійної компетентності*: цілемотиваційного, когнітивного, конативного, особистісного.

Результативна складова моделі передбачає наявність конкретних результатів реалізації процесу розвитку професійної компетентності.

Для визначення ефективності розробленої моделі нами встановлені критерії, показники та рівні професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів: високий, середній, низький.

Отже, теоретичне дослідження проблеми розвитку професійної компетентності методистів позашкільних навчальних закладів дозволило нам змоделювати цей процес для реалізації в умовах післядипломної педагогічної освіти. Запропонована модель є відкритою та постійно розвивається. Усі компоненти моделі взаємозалежні та взаємопов'язані між собою.

ПІСЛЯДИПЛОМНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

Модель розвитку професійної компетентності методистів ПНЗ в післядипломній педагогічній освіті

Список використаних джерел та літератури:

1. Вишневський О. Теоретичні основи педагогіки / О. Вишневський, О. Кобрій, М. Чепіль. – Дрогобич : Відродження, 2001. – 424 с.
2. Громкова М. Т. Андрагогіка. Теорія і практика освіти дорослих : учеб. посібник для системи доп. проф. освіти; для студ. вузів / М. Т. Громкова. – М. : Юніті-Дана, 2005. – 496 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; відповід. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Левитес Д. Г. Автодидактика. Теорія і практика конструювання власних технологій навчання / Д. Г. Левитес. – М. : Издательство Московского психолого-социального института ; Воронеж : Издательство НПО „МОДЭК”, 2003. – 320 с.
6. Науменко Р. А. Государственное регулирование внешкольного образования на Украине: концептуальные подходы / Р. А. Науменко // Методист. – 2010. – № 7. – С. 41–45.
7. Педагогический словарь : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / [В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Строкова и др.] ; под ред. В. И. Загвязинского, А. Ф. Закировой. – М. : Академия, 2008. – 352 с.
8. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

Анотація

Н.Ю.Давидюк

Модель развития профессиональной компетентности методистов внешкольных учреждений

В статье описана модель развития профессиональной компетентности методистов внешкольных учреждений в последипломном педагогическом образовании, акцентируется внимание на содержательной характеристике структурных компонентов модели.

Ключевые слова: модель развития профессиональной компетентности, компоненты модели, методисты внешкольных учреждений.

Summary

N.Yu.Davydiuk

The Model Development of Professional Competence of Methodists of Extracurricular Institutions

The article contains description of the model development of professional competence of methodists of extracurricular institutions in postgraduate education, focuses on the content characteristics of the structural components of the model.

Key words: model of development of professional competence, structural components of the model, methodists of extracurricular institutions.

Дата надходження статті: „6” лютого 2012 р.

УДК 371.13

Н.В.ДАВКУШ,
кандидат педагогічних наук
(м.Ялта, АР Крим)

Методичні аспекти підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення. Автор пропонує методику підготовки спеціалістів дошкільного профілю до самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення. Наводяться приклади проблемних питань, спрямованих на вдосконалення у майбутніх педагогів цих функцій.

Ключові слова. Саморозвиток, самопізнання, самовдосконалення, підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Молодий спеціаліст сьогодні повинен навчитися створювати свою особистість, вдосконалювати власний професіоналізм. Засвоєння компетенцій професійного саморозвитку є ключовою проблемою діяльності системи вищої освіти. Для спеціалістів, які працюють з дітьми дошкільного віку, професійний та особистісний саморозвиток – одна з основних умов оволодіння соціально-педагогічними засобами успішного формування майбутніх громадян – високоінтелектуальних, порядних і творчих людей [6].

Аналіз досліджень і публікацій... На сьогодні у психології є досить велика кількість робіт, присвячених проблемі самопізнання особистості. Поряд з фундаментальними працями теоретико-методологічного плану (Б.Г.Ананьев, Л.С.Виготський, О.М.Леонтьев, С.Л.Рубінштейн, А.Г.Спіркін, І.І.Чеснокова, Е.В.Шорохова та ін.), існують дослідження, що стосуються конкретно-практичних